

AAT RIETVELD, AMBASSADEUR GROEN BIJ NBV

De populatie van bijenvolken staat onder druk. Van verschillende kanten wordt het gebruik van insecticiden in de land- en tuinbouw als schuldige aangewezen. De bijenhouders denken daar genuanceerder over. Maar, 'als voor de teelt van bijvoorbeeld lelie zoveel gif nodig is, moeten we overwegen om de teelt uit ons assortiment te halen.'

Tekst: René Bouwmeester
Fotografie: René Faas

Bloemen en bijen hebben elkaar nodig. Bijen bestuiven bloemen en zorgen ervoor dat de gewassen vruchten en zaden vormen. De gewassen leveren nectar en stuifmeel die de bij nodig heeft om zich te voeden. Samen vormen ze een perfect koppel. Toch staat de samenwerking tussen bij en plant onder druk. In sommige regio's wordt het voortbestaan van de bij bedreigd. De afgelopen tien jaar is sprake van grotere sterfte onder bijenvolken dan normaal. Overheidsinstellingen als het Centraal Bureau voor de Statistiek, het Planbureau voor de Leefomgeving en Wageningen UR hebben vastgesteld dat de sterfte in sommige jaren bijna drie keer hoger was dan gebruikelijk. Ook de solitaire bij heeft het moeilijk. Als oorzaken voor de sterfte van honingbijen worden onder meer de Varroa-mijt en gewasbeschermingsmiddelen genoemd. Van die middelen ligt met name imidacloprid onder vuur. Bijenhouders staan dan ook kritisch ten opzichte van de land- en tuinbouw, al zien ze voldoende aanknopingspunten om samen op te trekken. Aat Rietveld, ambassadeur groen bij Nederlandse Bijenhoudersvereniging (NBV), legt uit hoe de achterban van de vereniging tegen de landbouw in het algemeen en de bolenteelt in het bijzonder aankijkt.

Waarom zijn bijen belangrijk?

'Bijen zijn de bestuivende insecten. De land- en tuinbouw heeft hen nodig. Solitaire bijen zijn ook bestuivers, maar zij zijn onbeheersbaar. De honingbijen zijn als bestuivers in te zetten. Honingbijen zijn de op twee na belangrijkste landbouwhuisdieren. Na rund en varken komt de bij, nog ver voor het pluimvee. De bij is een belangrijke economische factor

‘Kan lelieteelt niet schoner, dan liever stoppen’

met name door bestuiving. De mens gedijt bij gevarieerd voedsel, maar alle gewassen die gewaardeerde stoffen toevoegen moeten worden bestoven door bijen: fruit, groente enzovoort. Je kunt de economische waarde van de bij voor de landbouw berekenen op 3,6 miljard euro. De waarde van de bij voor de natuur is niet te berekenen. Mooie natuur is van waarde voor iedereen in Nederland.”

Waarom hoor je zelden iemand over het economisch belang van bijen?

“Wij, als Nederlandse Bijenhoudersvereniging (NBV), hebben ons niet altijd gedragen naar het economisch belang. We waren lang te amateuristisch. Tegenwoordig dragen we het belang van de bij meer naar buiten uit. Bijenhouders worden steeds professioneler. Ik geef ook les aan imkers-in-opleiding en ik druk hen altijd op het hart ‘Als bijen zo belangrijk zijn, vertel het’. Dat besef moet bij iedereen doordringen.”

Wat is de grootste bedreiging voor bijen?

“Voor alle bijen is het grootste gevaar het gebrek aan nectar en stuifmeel en daarna allerlei stoffen die in het milieu voorkomen, zoals gewasbeschermingsmiddelen. Een complex van factoren dus.”

Hoe kijken de imkers tegen de land- en tuinbouw aan?

“Onze visie op de land- en tuinbouw is genuanceerd. Chemische gewasbeschermingsmiddelen die plagen bestrijden, zijn ook slecht voor andere insecten. We zouden daarom liever zien dat ze niet worden gebruikt. Maar deze middelen zijn ook het gereedschap voor boeren om voedsel te produceren. Voedsel dat wij allemaal nodig hebben. Als de land- en tuinbouw die middelen nodig heeft om voedsel te produceren, dan moeten ze die middelen zorgvuldig inzetten. Zolang ze er maar alles aan doen om de schadelijke werking voor andere dieren tegen te gaan. We gaan dat niet met demonstraties afdwingen. We zijn geen actiegroep, maar een ledenvereniging. Dat betekent dat we in gesprek blijven met elkaar.”

Sommige wetenschappers houden gewasbeschermingsmiddelen uit de land- en tuinbouw - en dan met name neonicotinoïden - verantwoordelijk voor bijensterfte. Hoe zien jullie dat?

“Honingbijen vliegen er langs en nemen alles

wat rond zweeft mee, bijvoorbeeld uitlaatgasen. De kans dat honingbijen met neonicotinoïden in aanraking komen is klein. Bijensterfte is grotendeels te wijten aan andere factoren. Chemische gewasbeschermingsmiddelen spelen een minder grote rol dan de berichten ons doen geloven. Deze middelen zijn overigens wel schadelijk voor andere insecten. Het grote probleem met neonicotinoïden is niet de bijensterfte, maar de sterfte van de waterluis. Maar een actie ‘red de waterluis’ gaat het niet redden. Toch zijn waterluizen een essentieel onderdeel van de voedselketen in de sloten en vaarten.”

Het afgelopen jaar stelden jullie zelf vast dat tien procent van de bijenvolken is gestorven. Is dat acceptabel?

“Met de honingbij gaat het minder slecht dan naar buiten wordt gebracht. Tien procent bijensterfte is normaal. De zwakke volken horen dood te gaan. Dat is de natuur. Bijensterfte wordt ook veroorzaakt door de Varroa-mijt. Dit dier verwondt bijen, waardoor virussen en bacteriën vrij spel hebben. We gebruiken geen chemische, maar wel biologische middelen om de Varroa-mijt te bestrijden. Dat kun je als imker gewoon toepassen. Een deel van de bijensterfte wordt dan ook veroorzaakt door imkers die hun bijen slecht onderhouden. Als bij een boer een derde van zijn koeien doodgaat, zeggen we ook dat het een slechte boer is. Een andere oorzaak is een gebrek aan nectar en stuifmeel. Daar waar te weinig bloemen zijn, kunnen bijen zich niet ontwikkelen.”

Hoe kijkt de bijensector tegen de bollen- en vasteplantensector aan?

Het imago van de sector is niet geweldig. Een deel van de bijenhouders is zeer kritisch. In bepaalde gewassen, zoals lelie, worden nogal wat middelen gebruikt. Als voor de teelt van lelie zoveel gif nodig is en als dat spul op de bollen of in de grond achterblijft, moeten we overwegen om de teelt uit ons assortiment te halen. We hebben het immers niet nodig als voedsel. De meeste bloembollen leveren bloemen met veel stuifmeel. Zij zijn een geweldige leverancier voor een bijenkolonie. Er zijn bollen die vroeg in het jaar bloeien, daar liggen kansen voor bollentelers. Hommels, solitaire bijen en honingbijen gaan stuifmeel verzamelen.”

Wat verwacht de NBV van bollenkwekers?

Ze zouden geen ‘gif’ moeten gebruiken, maar biologische bollen moeten kweken. Ze zouden

bollen moeten verkopen die stuifmeel en nectar leveren aan bijen. Dit verhaal moeten ze meenemen bij de verkoop. Ze moeten wijzen op dit belang. Dan heb je ook een verkoopargument en dan kun je producten verkopen die misschien minder mooi zijn, maar wel waardevol zijn om andere redenen. Denk na over het sortiment en de argumenten die je gebruikt. Zodat je kunt zeggen ‘ik lever geen gifbollen, ik lever een ander product’. Dat heeft met maatschappelijk verantwoord ondernemen te maken. Als dat bij de sector doordringt, dat is mijn missie.”

U heeft uit hoofde van de NBV samen met Jac. Uitenbogaard Bloembollen een bijvriendelijk bloembollenpakket samengesteld. Hoe verkoopt dit pakket?

“We hebben in twee jaar een flinke hoeveelheid verwilderingsbollen geleverd in dertig gemeenten. We zien dat als het begin. Er zijn gemeenten die 200 vierkante meter bestellen. Dat is weinig, maar het is een begin. Utrecht en Breda hebben al behoorlijk wat staan. Ook Veenendaal, Rotterdam, Amsterdam en ‘s Hertogenbosch zijn mooie voorbeelden. Gemeenten willen tussen krokussen ook andere bloemen. Het moet dus een mengsel worden. Het is belangrijk dat het ook op een zichtlocatie wordt geplant. Zodat je, als je Breda binnen rijdt, direct ziet hoe mooi de stad is.”

Zijn gemeenten bijvriendelijk bezig?

“Een aantal wel, anderen niet. Wat doen gemeenten? Die zetten alleen krokussen neer en als de bloemen zijn uitgebloeid, maaien ze de boel kort. Daar hebben bijen niets aan. Maak een veld dat van begin maart tot juni bloeit. Waarom niet een bollenmengsel toepassen, zodat het langdurig mooi blijft. Daarmee overbruggen bijen de periode dat andere bloemen niet bloeien. Na de bolbloemen bloeien andere gewassen, wilde kruiden, margrietten en nog veel meer. Voor vaste planten geldt hetzelfde verhaal. Waarom worden begonia's gezet? Daar hebben bijen niets aan. Over het algemeen zijn bloemen waar je meeldraden en de stamper van ziet goed voor insecten. Al dat ver doorgeweekte spul in het openbaar groen is meestal ongeschikt. Gemeenten hebben op dit vlak ook een verantwoordelijkheid. Als de bollensector, de vasteplantensector, de gemeente en de groothandel dit verhaal oppakken en als we dit met elkaar uitdragen, is veel verbetering mogelijk.”